

Ook uit jouw mond?

Psalm 8.

**Uit de mond van kinderen
klinkt Gods lof...**

Lees-, leer- en werkboek van:

Voor jou

In dit **leer-**, **lees-** en **werkboek** mag je schrijven. Ik heb dit werkboekje voor jullie geschreven. Gewoon omdat het belangrijk is dat je wat meer weet over de **Heidelberger Catechismus**. Zeker nu dit leerboekje al heel lang bestaat - het is al meer dan 450 jaar geleden geschreven - en we kunnen er nog steeds veel leren. Toen ik meester was, heb ik de Catechismus in groep 8 besproken en hebben we verschillende vragen en antwoorden geleerd. Ik heb met de leerlingen hele fijne gesprekken gehad. Misschien gaan jullie dat ook op zondagsschool, in de groep of thuis doen. Praten over **geloof, hoop en liefde...**
Groeten van de schrijver.

Inhoud

- De Heidelberger Catechismus...
- Ik laat je wat lezen over de geschiedenis
- Ook laat ik je wat vragen invullen
- Soms heb ik een puzzel bedacht en die mag je maken
- Soms staan er vragen waar je samen met iemand over moet nadenken
- Ook laat ik je een paar vragen en antwoorden opzoeken en opschrijven
- Iets kleuren of tekenen kan je ook helpen om het te onthouden...
- Verder gaat het over de geloofsbelijdenis
- God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest
- Het kerkelijk jaar
- De Wet
- Het volmaakte gebed

Vooraf wil ik graag dat jullie samen in gesprek gaan. Vertel elkaar en spreek met elkaar over 'geloven'.

Opdracht

Plak hier een foto van jezelf...

Mijn naam is:

Ik ben jaar en ik zit op school in groep

Ik woon in

Waarom een foto van jezelf?

Omdat de schrijvers van de Catechismus steeds vragen stellen aan jou. Heel persoonlijk. Wat geloof jij? Je moet dan antwoorden met **ik** geloof... Voorbeeld (Zondag 7); wat is een waar geloof? **Ik...?** Misschien heb je niet direct een antwoord. Maar lees dan het antwoord van de schrijvers. Zondag 7 vraag en antwoord 21. Wat lees je dan? Je leest over **Ik...** In **mijn** hart... ook **mij** vergeving van God geschonken.

Best moeilijk om zo heel goed na te denken over jezelf.

Best moeilijk om een antwoord te geven.

Of zeg je nu: "Ik geloof het echt."

Of "Help me Heere om het te geloven."

Weet jij wie heeft gezegd: "Ik geloof Heere! Kom mijn ongelovigheid (ongeloof) te hulp?"

Zoek het maar op in Marcus 9:24.

Het was de vader van

Wat leer jij uit deze geschiedenis?

.....
.....

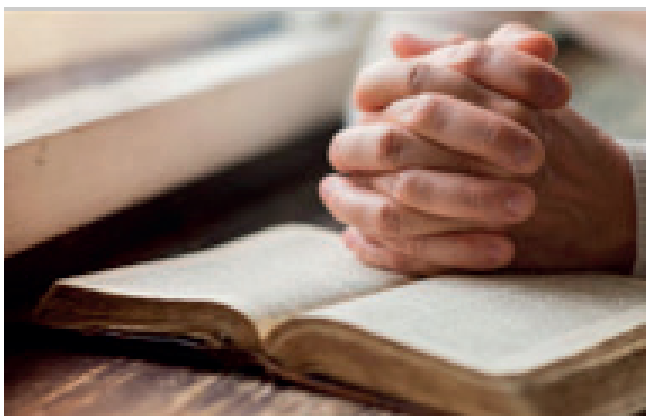
Om te lezen:

De Heidelbergse Catechismus is een **belijdenis-geschrift**. Hierin staat wat we in de kerk geloven. We hebben **drie belijdenisgeschriften** in de kerk. Achterin je bijbeltje (achter de psalmen) kun je ze vinden.

Guido de Bres

De HC (Heidelbergse Catechismus) bestaat uit **52 zondagen**... 129 vragen en antwoorden. Kijk je even? Dat is goed bedacht. Iedere zondag één... met vragen en antwoorden.

Opdracht:

Kijk maar achter in je Bijbeltje... Drie aparte boekjes waarin staat wat we geloven.

1. De Heidelbergse Catechismus
Heidelberg 1563

2. De Nederlandse Geloofsbelijdenis.
Doornik - Guido de Bres 1561

3. De

Dordrecht - Synode(kerk)vergadering 1618/1619

Afspraak met jezelf:

Je kunt met jezelf **afspreken** iedere zondag (voor of na de kerkdienst) lees ik een vraag en antwoord en probeer ik er over na te denken of over te praten met mijn vader en/of moeder, opa en/of oma. Kan misschien ook wel op de zondagsschool of op maandag op school.

Neem zondag 1 van de HC en schrijf de vraag op:

Wat is

.....

Troost? Heb jij troost nodig? Ben je verdrietig?
Ja, ik ben verdrietig want

.....

Laten we even kijken naar het antwoord op vraag 1

Schrijf minstens 5 woorden op die je nog wel zou willen bespreken met je meester of juf.

1.

2.

3.

4.

5.

Geschiedenis

De Heidelberger Catechismus - het vragenboekje - is geschreven voor jonge mensen en voor kinderen. Dus voor jullie. Twee jonge mensen Caspar Ole-vianus 26 jaar en Zacharias Ursinus 28 jaar. Jonge geleerde meesters met deftige namen hebben het geschreven.

Ze deden dat in opdracht van Frederik III, de keurvorst van de Paltz. Een gebied in Zuid-Duitsland waarover de keurvorst de baas is. Hij wil graag duidelijkheid in de leer van de kerk. Hij wil een kerk-leerboek voor oud en jong over het geloof. Wat geloven we? Het leerboekje is voor de kerk (iedere zondag een preek), de catechisatie en voor de school.

Frederik III

Misschien vinden jullie hun boekje best moeilijk. Je leest er woorden die je nauwelijks meer hoort.

De mensen in die tijd vinden het boekje belangrijk. Zo kan je in het kort lezen wat we in de kerk geloven. Let eens op: achterin je bijbel-tje zie je niet alleen de vragen en antwoorden staan, maar ook (soms in kleine lettertjes) heel veel **bijbelteksten**.

Iedere zondag wordt er in de kerk gezegd: Ik geloof. Heb je dat ook gehoord? Ik staat er. Dat zijn niet de woorden van de dominee, maar ook van jou en mij - als het goed is -.

Kijk even terug

Wanneer is de Heidelberger Catechismus door de kerk vastgesteld?

Was dat in 1561 - 1562 - 1563 - 1564. Zet een **cirkel** om het juiste antwoord.

Het boekje uit Heidelberg is voor het 'gewone' volk in het Duits geschreven. In het Latijn voor

Schrijf maar eens vijf moeilijke woorden op, waarvan je denkt: wat zouden ze daar nu mee bedoelen?

1.

2.

3.

4.

5.

Vader - Zoon - Heilige Geest

Opdracht:

Waarom staan er bij iedere vraag/antwoord zoveel bijbelteksten geschreven?

Waarom zou dat zijn?

.....

Wat hoor jij iedere zondag?

Ik geloof in God de

God de Zoon, God de Heilige Geest.

Terug naar de Heidelberger Catechismus

Geschreven voor **jullie**.

De meester stelt een **vraag** en de leerling geeft een **antwoord**. Zo ging dat. Zo gaat het nog. Ik gaf op school de lessen uit de catechismus. Op catechisatie gaf ik ook les aan kinderen en jongeren. Ook uit dit boekje. In de kerk hoorde ik vaak een preek over een zondag of een vraag en antwoord. Soms vond ik dat ook best moeilijk. Ik moest **goed opletten**. Wel was het leerzaam. Zo hoorde ik wat de Heere God ons wilde leren.

Postzegel 400 jaar Heidelberger Catechismus

Verdeling in drie stukken I, II en III

Als je de verdeling ziet, dan kun je daarachter ook de zondagen zetten.

Heidelberg

De Heidelberger Catechismus.

In heel veel talen is het leerboekje van de kerk vertaald. Alle Europese talen, ook in het Grieks, Hebreeuws, Arabisch enz. In Roemenië zag ik het boekje ook liggen. Mooi is dat we als **kerken** - ook jullie en ik - één geloof belijden. Ik geloof... Diezelfde woorden klinken tot ver over de grens. **Petrus Datheen** heeft gezorgd voor de vertaling in het **Nederlands** (1563).

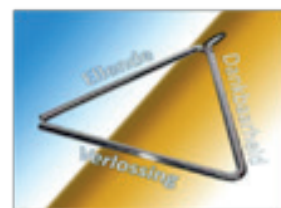
Opdracht: even goed zoeken

Belangrijk om te weten. De **Heidelberger Catechismus** wordt in **drie** delen verdeeld. Lees maar wat boven zondag 2 staat, boven zondag 5 en boven zondag 32.

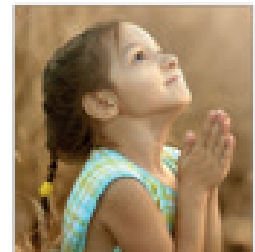
Deel 1 E

Deel 2 V

Deel 3 D

Zondag 1 is heel belangrijk voor jou en mij.

Zondag 2 tot en met zondag
gaan over

Ellende

Zondag 5 tot en met zondag
gaan over

V

Zondag tot en met zondag gaan over
D

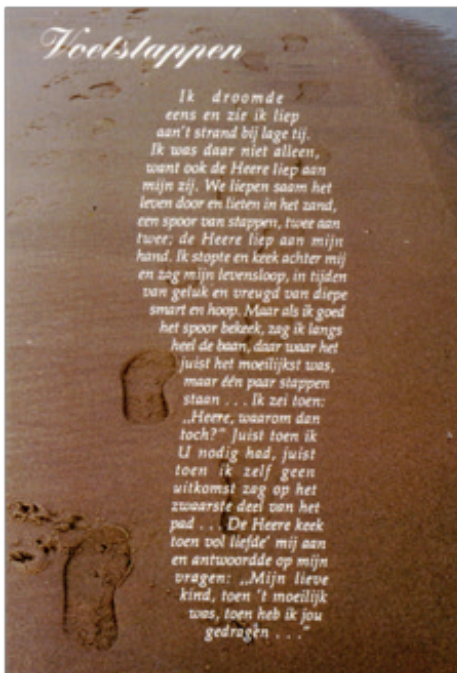
Over welk deel zou je graag nog wat meer willen weten?

Over deel 1, 2 of 3?

Waarom?

Ik wil een paar zondagen met jullie kort bespreken.

Zondag 1. De vraag heb je al opgeschreven. Heb je het antwoord gelezen?

Wat ik nog vertellen wil...

Ieder jaar herdenken wij de **Kerkhervorming**. Op 31 oktober 1517 werden er stellingen waarin de dwalingen van de Rooms Katholieke Kerk stonden, op de deur van de Slotkapel in Wittenberg gehangen. Hiermee begon de **Reformatie**. De monnik werd in de ban gedaan en kwam daardoor buiten de kerk te staan. De 'nieuwe leer' werd door heel veel mensen overgenomen. Ook in Nederland is de Reformatie van de kerk (toen de Rooms Katholieke Kerk) doorgegaan. Met de **Kerkhervorming** (Reformatie) hebben we geleerd om te zeggen wat we belijden, geloven. Let erop. Belijden is met **mond** en **hart** zeggen wat we geloven.

Maarten Luther

Lees maar. Ik probeer het een beetje anders te zeggen.

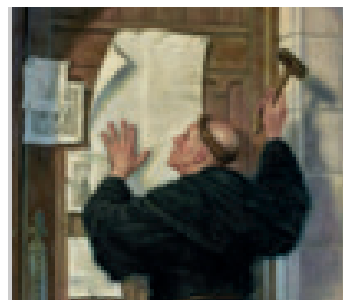
Wat is jouw enige troost in leven en sterven? Heb je troost nodig? Ben je verdrietig? Is er iets...? Is er iemand die je troosten kan? Bij troost denk ik aan ellende. Je kunt je zo ellendig voelen. Oorlog, dat is pas **ellende**. Honger. Verdriet. Ziekte. Hier betekent ellende. **Uit het land**. Uit het Paradijs. We zijn ellendig buiten het Paradijs. Weg uit de tuin van God, voel ik me alleen, eenzaam. Verdrietig. Het is een puinhoop in deze wereld en ook in mijn hart. Ik ben een zondaar en voel me ellendig. Zo kun je je voelen... **Noem eens iets waarover je verdriet hebt:**

Troost krijg ik. Als ik het **eigendom** ben van mijn Meester. Mijn Zaligmaker. Als Hij mij heeft opgezocht en gekocht. Met Zijn bloed op Golgotha voor mij heeft betaald. Het heeft Hem Zijn leven gekost. Ik ben niet langer de **slaaf** van de duivel. Ik heb een Andere Meester. Dat maakt me **wel-geluk-zalig**. Hij zorgt voor mij. Dag en nacht. En ik wil voor Hem leven en kan ook met Hem sterven. **Ik ben van Hem.**

Is er nog iets wat je zou willen vragen?

Vraag

Wie zorgde voor de stellingen op de deur?

Wat bedoelen we als we zeggen dat we belijden met mond en hart?

Heidelberger Catechismus verdelen in drie delen

Deel I Zondag 2 tot en met 4. Ellende.

De wet van God klinkt iedere zondag in de kerk. Goed om steeds weer in de spiegel te kijken wie je bent. Als ik de geboden van de Heere hoor, denk ik vaak... **mislukt**. Het gaat niet. We redden het niet. Ik heb Hem nodig als mijn Redder. Mijn Verlosser. Ik ben schuldig. Ik moet betalen, maar... *De wet staat in Zondag 34. De 10-geboden lees ik daar.*

In zondag 2 lees ik de **samenvatting** van de wet.

Deel II Zondag 5 tot en met 31. Verlossing.

Hier gaat het om de **Apostolische Geloofsbelijdenis**.

Zondag 9 en 10: God de **Vader** en onze **schepping**

Zondag 11 t/m 19: God de **Zoon** en onze **verlossing**

Zondag 20 t/m 22: God de **Heilige Geest** en onze **Heiligmaking**

Zondag 11 tot en met 19 gaan allemaal over **Gods Zoon** en onze **verlossing**. Hij de Heere Jezus is de Zaligmaker. In ons **kerkelijk jaar** (begint bij Advent) volgen we Hem van lijden naar heerlijkheid.

Je weet het wel... Advent, Kerst, Goede Vrijdag, Pasen, Hemelvaart en Pinksteren en...

De **heilsfeiten** zijn voor ons hoogtepunten in het kerkelijk jaar;

Advent. 4 zondagen bereiden we ons voor op de komst van de Messias. Wij verwachten Hem.

Kerst. Ontvangen en geboren. 25 en 26 december.

Lijdenstijd. 7 lijdenszondagen. Zijn leven was een lijdensweg.

Goede Vrijdag. Gekruisigd, gestorven, begraven, neergedaald in de hel.

Pasen. Opgegaan (op de derde dag).

Hemelvaart. Opgevaren naar de hemel. Gezeten aan de rechterhand (40 dagen na Pasen).

Pinksteren. Uitstorting van de Heilige Geest. (Pinksteren is 50).

Wederkomst. Het laatste oordeel.

Als **Gods wet** klinkt, weet ik dat ik schuldig ben. Ik moet de wet houden, maar...

Hoe begint de wet van God?

Toen sprak God al deze woorden, zeggende: '**Ik ben** de Heere uw God (jouw God), die u uit Egypte, uit het diensthuis uitgeleid heb'. **Ik ben... Ik zal...** Waar heb ik dat vaker gehoord?

Ik zal. Genesis 3:15.

Ik ben...

Een wonder dat de Heere heeft gezegd IK ZAL, IK BEN

De wet van God klinkt. Kort gezegd is de wet: **God liefhebben** boven alles en onze naaste als onszelf.

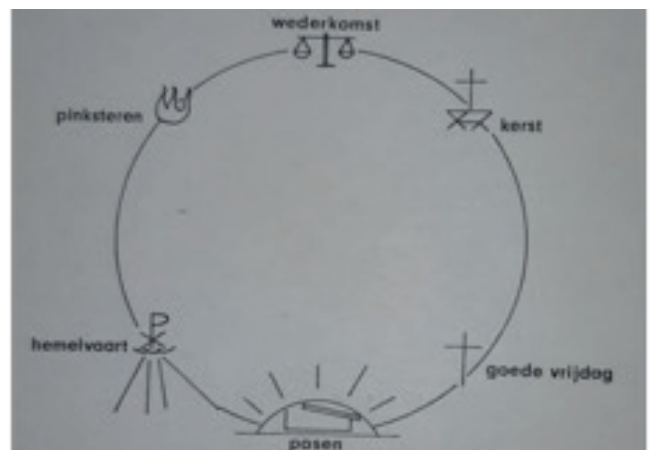
Vind je dat ook zo moeilijk? (Praat er even over...)

Heb je misschien ook een voorbeeld waar het *niet* is gelukt om je naaste lief te hebben?

Ik geloof... in God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.

Wij geloven in Eén God. Er zijn ook godsdiensten die meer goden hebben. Schrijf eens op welke godsdiensten dat zijn:

Kijk naar de tekeningen en denk erover na...

Deel III Zondag 32 tot en met 52. Dankbaarheid

Bij alle Zondagen stelt de meester de vragen en de leerling geeft het antwoord. Het antwoord komt uit zijn **hart**. Hij gelooft het echt... Hij meent wat hij zegt.

De leerling voelt wel en weet wel dat het heel vaak niet gaat zoals het zou moeten. Hij doet zijn best, maar... In **zondag 33** (vraag en antwoord 88,89 en 90) zegt hij dat het **oude weg** moet en het **nieuwe** moet **groeien**. Hij moet een **nieuw mens** worden. Het doet hem **verdriet** dat er nog zoveel fout gaat. Hij wil graag het goede doen. Hij wil voor God leven. Dat is zijn vreugde. Maar het verkeerde is er zo vaak weer.

De wet... Twee tafels

In Zondag 34 lees ik de wet

Alle geboden van de Heere God. De 10 woorden. Ze staan op stenen tafels gegraveerd (Ex. 20,2-17). Luister je er zondag ook naar?

Welk gebod vind je lastig...?

Vraag aan jou:

Weet jij wie er ook zo'n last had van het verkeerde wat hij steeds weer deed. Hij zei het in Romeinen 7 :19 Het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade dat ik niet wil, dat doe ik!

Wie was het?

De wet... Twee tafels:

U zult. Jij... ook... De Heere jouw God **liefhebben** en je naaste als jezelf. Snap jij waarom de wet staat in deel III van de **Heidelberger Catechismus**? In deel III gaat het over de **dankbaarheid** en de wet...

De eerste tafel gaat over de liefde tot God. De tweede tafel over de liefde tot de naaste. Je kunt niet God liefhebben en je naaste haten! **Wat leer je hiervan?**

Gebed. Zondag 45 tot en met 52.

Geloof, gebod en gebed. Ja, daar gaat het het over. De Heere Jezus heeft Zijn discipelen en jou en mij leren **bidden**. Misschien hebben je vader en/of moeder jou ook het volmaakte gebed geleerd. Of een gebed voor het eten of slapen-gaan. Of een 'vrij' gebed.

Kijk even mee in Zondag 45. Daar staat het **Onze Vader**. Heb je dat al geleerd? Het is het **volmaakte gebed**. Het gaat om de Heere God. Hij wil onze Vader zijn. Het gaat om **Zijn eer**, om **onze noden** en om **Zijn lof**. (Zondag 52 vr./antw. 128 vul maar aan); **Van U is het K**.....

In de kerk in Ede wordt het **Onze Vader** in het laatste gebed na de preek ook gebeden. Op dat moment gaan de **klokken luiden** en kan iedereen het horen 'er wordt voor ons gebeden'. Ja, ik word daar dan stil van.

Lees je de laatste vraag en antwoord nog even door.

Praat nog even met elkaar over deze zin. Soms denk ik dat God me niet hoort. Wanneer heb jij dat ook gedacht?

Wat heb jij nodig?

Wie zegt dat? De Heere Zelf. Waar lees je dat?

Zing je mee... **Psalm**

AMEN. De laatste Zondag (52) sluit af met **AMEN**.

Het is niet het einde van het gebed. Het gaat erom dat we God vertrouwen op Zijn woord. Hij heeft gezegd dat we zullen ontvangen alles wat we van Hem begeren... Alles wat we nodig hebben. Hij zal horen en verhoren. **Zeker weten**.

AMEN

Al wat jou ontbreekt, schenkt Hij zo je het smeekt mild en overvloedig....

Belijden. Wat we geloven... In woorden en daden.

Wij belijden. Dat doen we in de kerk, maar niet alleen daar. Het is zeggen wat we geloven. Met mijn **hart** en met mijn **mond**. Andere mensen kunnen het **horen** en **zien**. Ze merken het aan jou. In de Bijbel kom ik geschiedenissen tegen van **hele** volken die belijden, ook mensen die persoonlijk belijden dat ze de Heere vertrouwen op Zijn Woord.

Misschien wil jouw meester of juf op zondagsschool één of meer van de vertellingen vertellen. Of je leest het zelf in de Bijbel of 'kinderbijbel'.

Ik denk dan aan de geschiedenis van **Elia** op de Karmel, Hij vraagt het volk te kiezen. Wie is jullie God?

Ken je de geschiedenis van **Jona** in Ninevé? Jona preekt: nog veertig dagen... Na de waarschuwing zien we het volk en de koning vasten en bidden.

Ken je **Thomas**? Hij kon het niet geloven. Hij twijfelde. En toch. Wat doet hij als de Heere hem opzoekt?

Wat lees ik van de **moordenaar** aan het kruis? Luc. 23. Hij heeft aan het kruis belijdenis gedaan. Wij krijgen straf. Dat hebben we verdiend (vs.41). Maar Hij heeft niets verkeerd gedaan. Hij heeft gebeden aan het kruis. Heere, denkt U aan mij.

Petrus (Joh.21). Tot drie keer toe heeft hij zijn Meester verloochend. Toen de haan kraaide, wist hij het. Drie keer heeft zijn Meester hem gevraagd of hij Hem liefhad. Petrus werd bedroefd.

Ken je nog meer **voorbeelden** uit de Bijbel van volken of mensen die belijden dat de Heere hun God is? Het gaat erom dat wij ook zelf (jij en ik) telkens weer belijden -met mond en hart- dat de HEERE onze God is.

Ken jij mensen die in woorden en daden laten zien dat ze de Heere liefhebben? Ze zullen wel vertellen dat ze ook heel veel verkeerd doen, maar toch als het erop aankomt, dan spreken ze goed van Hem. Hij is hun Heere, hun Redder en Zaligmaker... **Vertel** eens, ken je iemand.

Het **volk** belijdt dan... 1 Koningen 18:39. Wat staat er?

Doen ze dat met hun mond en hart? Ik kan niet in het hart kijken. De Heere weet het.

Het **volk** gelooft de woorden van God. Ze vasten en bidden. Je ziet het voor je. Zo gewaarschuwd. God ziet het volk en Hij straft niet. Jona 3 vers 10. Daar staat:

Thomas belijdt. Johannes 20:28.

De moordenaar aan het kruis belijdt met de woorden uit Luc 23:42 dat de Heere Koning is. Hij zegt:

Wat zei Petrus? (Joh 21: 15-17) 'Heere,

Wat kun je uit deze geschiedenis leren?

1.
2.
3.

